FIL-PRIM AWLA TAL-QORTI ĊIVILI
SEDE KOSTITUZZJONALI

IMĦALLEF
ONOR. IAN SPITERI BAILEY LL.M. LL.D.

Illum l-Erbgħa, 13 ta' Marzu, 2024.

Kawża Nru. 4

Rik. Nru. 79/2023 ISB

Amanda Aloisio (K.I. 465978M)

Philip Micallef Eynaud (Passaport Malti Nru 881229)

Cecily Federico (K.I. 312451M)

Marguerite sive Greta mart Tony Nicholl (K.I. 779252M)

Chantal Aloisio (K.I. 387974M)

Avukat Dottor Alexander Borg Olivier (K.I. 145446M)

George Simonds (K.I. 298285M)

Stefano Borg Olivier (K.I. 394390M)

Jean-Claude Alexander Borg Olivier (K.I. 508568M)

Alexander Bethune Mattei (Passaport Malti Nru 1369716)

Lydia Mattei (Passaport Irlandiż Nru EM 3219673) bħala Trustees tal-mejjet Gerlad Mattei li miet fit-22 ta' Frar 1997

Vs

Avukat tal-Istat

Carmel (K.I. 480744M) u Carmela (K.I. 204245M) Debono

Il-Qorti,

Rat ir-**Rikors Ġuramentat** ta' **Amanda Aloisio et**, li permezz tiegħu, talbu lil din il-Qorti sabiex:

> *...joghgobha tirrevoka s-sentenza tas-7 ta' Dicembru 2022, fil-kawza fl-ismijiet premessi, u tordna r-ritrattazzjoni tal-istess a tenur tal-Artikolu 811(e), 811(h) u 811(l) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta.*

U dan wara illi ppremettew:

Illi bir-rikors kostituzzjonali taghhom l-esponenti ppremettew u talbu is-segwenti:-

*i. Illi r-rikorrenti huma proprjetarji tal-fond **39, Triq il-Wied, Qormi** li huma wirtu minghand il-mejta genituri taghhom Veronica armla minn Edward Micallef Eynaud, Alexandra armla minn Nutar Giorgio Borg Olivier u Gerald Mattei, in kwantu ghal terz indiviz lill-eredi ta' Veronica Micallef Eynaud, terz indiviz lill-eredi ta' Alexandra Borg Olivier, u terz indiviz lill-eredi ta' Gerald Mattei.*

ii. Illi Veronica Micallef Eynaud mietet fl-14 ta' Jannar 2012, u l-wirt taghha ddevolva fuq uliedha Marguerite Nicholl, Cecily Federico, u ulied bintha mejta Amanda u Chantal Aloisio.

iii. Illi Alexandra armla minn Nutar Giorgio Borg Olivier mietet fil-25 ta' Frar 2009 u l-wirt ta' Alexandra Borg Olivier iddevolva fuq l-

erba' uliedha r-rikorrenti Avukat Dottor Alexander Borg Olivier, Jean-Claude Alexander Borg Olivier, l-mejjet Peter Borg Olivier u l-mejta Angela Simonds.

- ***iv.*** *Illi Angela Simonds mietet fit-18 ta' Frar 2008 u ppremoriet lil ommha ghalhekk sehemha mill-wirt taghha ddevolva direttament fuq l-unika binha George Simmonds.*
- ***v.*** *Illi Peter Borg Olivier miet fit-19 ta' April 2012 u l-wirt tieghu ddevolva fuq ibnu Stefano Borg Olivier.*
- ***vi.*** *Illi Gerald Mattei miet fit-22 ta' Frar 1997 u bit-testment tieghu huwa nnomina bhala trustees lir-rikorrenti Lydia Mattei u Alexander Mattei biex jirraprezentaw il-gid tieghu wara mewtu.*
- ***vii.*** *Illi l-proprjeta' in kwistjoni giet akkwistata mill-ahwa Mattei, ossia Veronica Micallef Eynaud, Alexandra Borg Olivier u Gerald Mattei wara l-mewt tal-genituri taghhom u minkejja illi huwa ddividew hafna mill-proprjeta' in kwistjoni b'kuntratt ta' divizjoni tat-2 ta' Gunju 1960 fl-atti tan-Nutar Dottor Frank Xavier Dingli, hawn anness u mmarkat bhala* ***"Dokument A",*** *mill-wirt tal-mejta ommha Maria Costantina Mattei, li mietet fit-23 ta' Jannar 1949, u li l-wirt taghha ddevolva b'testment tal-20 ta' April 1948 fl-atti tan-Nutar Edoardo Calleja Schembri, huma hallew din il-proprjeta u proprjetajiet ohra in komun bejniethom.*
- ***viii.*** *Illi din il-proprjeta kienet mikrija lill-intimati Debono ghal hafna snin b'kera irrizorja li ai termini tal-Att X tal-2009 llum saret €209.64c fis-sena, u liema kera ilha ma tithallas is-snin.*
- ***ix.*** *Illi ai termini tal-Ordinanza XVI tal-1944, ir-rikorrenti u l-antekawza minnha ma setghu qatt jikru l-fond in kwistjoni fis-suq stante illi l-kera tar-residenzi ta' fondi li ma kienux dekontrollati ossia li ma jaqghux taht id-disposizzjonijiet tal-Kap. 158 tal-Ligijiet ta' Malta, u huma regolati bil-Kap. 69 tal-Ligijiet ta' Malta, ma setghu qatt jizbqu l-valur lokatizju ta' dak li l-fond seta' jgib fl-4 ta' Awwissu 1914.*
- ***x.*** *Illi ai termini tal-istess ligi bl-emendi li sarulha bl-Att X tal-2009, r-rata tal-*

kera ghandha tizdied biss darba kull tlett snin b'mod proporzjonali ghal mod li bih ikun jizdied l-Indici ta' Inflazzjoni skond l-Artikolu XIII tal-Ordinanza li Tnehhi l-Kontroll tad-Djar bl-awment li jmiss fl-1 ta' Jannar 2022, liema awmenti huma tenwi ghall-ahhar.

xi. *Illi l-protezzjoni moghtija lill-inkwilina intimati Darmanin bid-dispozizzjonijiet tal-Kap. 69 tal-Ligijiet ta' Malta u tal-Att X tal-2009 mhumiex gusti u ma jikkreawx bilanc ta' proporzjonalita' bejn id-drittijiet tas-sidt u dawk tal-inkwilina stante li l-valur lokatizzju tal-fond huwa ferm oghla minn dak stabbilit fil-ligi u ghalhekk huma bi ksur tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-Ewwel Artikolu ta' l-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea u tal-Artikolu (6) tal-Konvenzjoni.*

xii. *Illi l-livell baxx tal-kera, l-istat tal-incertezza tal-possibilità tat-tehid lura tal-proprjeta', in-nuqqas ta' salvagwardji procedurali, iz-zieda fil-livell tal-ghejxien f'Malta f'dawn l-ahhar decenni u l-interferenza sproporjzonata bejn id-drittijiet tas-sid u dawk tal-inkwilini ikkreaw piz eccessiv fuq ir-rikorrenti.*

xiii. *Illi r-rikorrenti m'ghandhiex rimedju effettiv ai termini tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea stante illi hija ma tistax zzid il-kera b'mod ekwu u gust skond il-valur tas-suq illum, stante illi dak li effettivament huwa jista jitlob li jircievi huwa dak kif limitat bl-artikolu 1531C tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.*

xiv. *Illi dan kollu gja gie determinat fil-kawzi* ***Amato Gauci Vs Malta no. 47045/06 deciza mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem fil-15 ta' Settembru 2009 u Lindheim and others Vs Norway nru. 13221/08 u 2139/10 deciza fit-12 ta' Gunju 2012 u Zammit and Attard Cassar vs Malta applikazzjonu nru. 1046/12 deciza fit-30 ta' Lulju 2015; Anthony Debono et vs Avukat Generali et deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) fit-8 ta' Mejju 2019; u Rikors Kostituzzjonali Nru. 22/2019 fl-ismijiet Joseph Grima et vs Avukat Generali et, deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) nhar l-10 ta' Ottubru 2019.***

xv. *Illi gialadarba r-rikorrenti qed jsofri minn nuqqas ta' "fair balance" bejn l-*

interessi generali tal-komunita' u l-bzonnijiet u protezzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem kif deciz b' ***Beyeler vs Italy nru. 33202/96, J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd vs the United Kingdom [GC], nru. 44302/02, § 75, ECHR 2007-III)*** *u ghalhekk hemm lezjoni tal-principju ta' proporzjonalita kif gie deciz f'****Almeida Ferreira and Melo Ferreira vs Portugal nru. 41696/07 § 27 u 44 tal-21 ta' Dicembru 2010.***

xvi. *Illi r-regolamenti ta' kontroll tal-kera huma interferenza flagranti mad-dritt tas-sid ghall-uzu tal-proprjeta tieghu stante illi dawn l-iskemi ta' kontroll tal-kera u restrizzjonijiet fuq id-dritt tas-sid li jittermina l-kirja tal-inkwilini u wisq inqas ta' min qed jipprova jippresta lilu nnifsu bhala inkwilin meta mhuwiex jikkostitwixxi kontroll tal-uzu tal-proprjetà fit-termini tat-tieni paragrafu tal-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea (vide* ***Hutten-Czapska vs Poland [GC], nru. 35014/97, §§ 160-161, ECHR 2006-VIII, Bitto and Others vs Slovakia, nru. 30255/09, § 101, 28 ta' Jannar 2014 u R&L, s.r.o. and Others §108****).*

xvii. *Illi l-anqas huwa gust u ekwu illi l-fond in kwistjoni ghandu jkollu l-istess valur lokatizzju impost bil-ligi ai termini tal-Artikolu 1531C tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta.*

xviii. *Illi l-valur lokatizju tal-post huwa ferm oghla minn dak li l-ligi imponiet li r-rikorrenti ghandha tircievi, b'tali mod illi bid-dispozizzjonijiet tal-Artikoli 37 u 45 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea il-Kap. 69 tal-Ligijiet ta' Malta kif emendat bl-Att XXXI tal-1995 u l-emendi li saru bl-Att X tal-2009 jilledi d-drittijiet kostituzzjonali tar-rikorrenti kif protetti taht l-Artikolu tal-Kostituzzjoni ta' Malta, kif ukoll ta' l-Artikolu 1 tal-Protocol Nru. 1 tal-Konvenzjoni Ewropea u ghalhekk il-Ligi fuq imsemmija ghandha tigi ddikjarata anti-kostituzzjonali u ghandha tigi emendata, kif del resto diga gie deciz mill-****Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-kawza Amato Gauci vs Malta – deciza fil-15 ta' Settembru, 2009 u Zammit and Attard Cassar vs Malta deciza fit-30 ta' Lulju 2015 mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem****.*

xix. *Illi l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem diga kellha okkazjoni tikkummenta diversi drabi f'kazi li rrigwardjaw lil Malta li ghalkemm m'hemmx dubju li l-Istat ghandu dover u allura d-dritt li jintervjeni biex jassikura abitazzjoni decenti lil min ma jistax ikollu dan bil-mezzi tieghu stess, li ndividwu jigi privat mill-uzu liberu tal-proprjeta' ghal hafna snin u fil-frattemp jircievi kera mizera, jammonta ghall-ksur tad-dritt in kwistjoni. Fil-kawza* ***"Ghigo vs Malta", deciza fis-26 ta' Settembru 2006****, il-Qorti sabet li jezisti l-ksur tad-dritt in kwistjoni ghaliex ir-rikorrenti gie privat mill-proprjeta' tieghu tnejn u ghoxrin (22) sena qabel u kien jircievi hamsa u hamsin (55) Euro fis-sena bhala kera. Fis-sentenza* ***"Fleri Soler et vs Malta"****, moghtija fl-istess data, l-istess Qorti sabet li d-dritt fundamentali tar-rikorrenti gie lez u allura qalbet sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali ta' Malta kif gara wkoll fil-kawza ta'* ***"Franco Buttigieg & Others vs Malta" deciza mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem fil-11 ta' Dicembru 2018 u "Albert Cassar vs Malta" deciza mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem fit-30 ta' Jannar 2018.***

xx. *Illi b'sentenza deciza mill-****Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali), Rikors Nru. 89/18 LM fl-ismijiet Anthony Debono et vs l-Avukat Generali et, fit-8 ta' Mejju 2019****, din l-Onorabbli Qorti ddecidiet illi l-Kap. 69 tal-Ligijiet ta' Malta u l-emendi tal-Att X tal-2009 jilledu d-drittijiet kostituzzjonali tas-sidien stante li ma nzammx proporzjon bejn id-drittijiet tas-sid u dawk tal-inkwilin, u li s-sidien mhux qed jircievu l-kera gusta fis-suq, biex b'hekk l-Avukat Generali gie kkundannat jhallas danni ta' €20,000 lir-rikorrenti oltre l-ispejjez kollha tal-kawza, u l-istess gie deciz fil-kawza* ***<u>Rikors Kostituzzjonali Nru. 22/2019 fl-ismijiet Joseph Grima et vs Avukat Generali et, deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) nhar l-10 ta' Ottubru 2019 u kkonfermata mill-Qorti Kostituzzjonali nhar is-27 ta' Marzu 2020.</u>***

xxi. *Illi fil-kawza* ***Rikors Nru. 39/18 FDP fl-ismijiet George Olof Attard et vs Avukat Generali et deciza finalment mill-Prim' Awla tal-Qorti***

Civili (Sede Kostituzzjonali) nhar il-21 ta' Novembru 2019 *u mhux appellata, din l-Onorabbli Qorti, f'cirkostanzi simili ghal dawk odjerni, izda fejn il-ksur lamentat sab l-origini tieghu fid-disposizzjonijiet tal-Kap. 158 tal-Ligijiet ta' Malta, u b'hekk xorta wahda japplika l-istess insenjament ghall-kaz odjern, il-Qorti sahansitra laqghat t-talba biex jiġi żgumbrat l-intimat Edgar Warrington u kwindi jingħata pussess liberu lir-rikorrenti tal-fond in kwistjoni u ordnat lill-istess Edgar Warrington jiżgombra l-fond u dan entro sitt xhur mid-data tas-sentenza bl-obbligu fuq l-intimat li jħallas lir-rikorrenti kera ta' sebgħa mitt Euro (€700) fix-xahar mid-data tas-sentenza sal-eventwali ritorn tal-fond lir-rikorrenti.*

GHALDAQSTANT *ir-rikorrenti titlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti prevja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna, u ghar-ragunijiet premessi, sabiex jghidu l-intimati ghalhiex m'ghandhiex:*

(I) ***Tiddikjara u Tiddeciedi*** *illi fil-konfront tar-rikorrenti il-fatti suesposti u l-operazzjonijiet tal-Ordinanza li Tirregola l-Tigdid tal-Kiri tal-Bini ossija l-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta u l-Att X tal-2009, bl-operazzjonijiet tal-Ligijiet vigenti qieghdin jaghtu dritt ta' rilokazzjoni indefinita lill-intimati Carmel (480744M) u Carmela (204245M) Debono ghall-fond 39, Triq il-Wied, Qormi, u dan bi vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif sanciti inter alia fl-Ewwel Artikolu ta' l-Ewwel Protocol tal-Konvenzjoni Ewropeja (l-Ewwel Skeda tal-Kap. 319 tal-Liġijiet ta' Malta), u b'hekk ghar-ragunijiet fuq esposti u dawk li ser jirrizultaw waqt it-trattazzjoni ta' dan ir-rikors, ir-rikorrenti ghandha tinghata r-rimedji kollha li din l-Onorabbli Qorti jidhrulha xierqa fic-cirkostanzi.*

(II) ***Tiddikjara u Tiddeciedi*** *illi l-intimat Avukat tal-Istat huwa responsabbli ghal kumpens u danni sofferti mir-rikorrenti b'konsegwenza ta' l-operazzjonijiet tal-Kap. 69 u l-Att X tal-2009 tal-Ligijiet ta' Malta talli ma nzammx bilanc u proporzjon bejn id-drittijiet tas-sidt u dawk tal-inkwilina*

peress illi l-kera pagabbli a tenur tal-ligijiet vigenti ma tirriflettix is-suq u l-anqas il-valur lokatizzju tal-proprjeta' in kwistjoni wkoll ai termini tal-Ligi.

***(III) Tillikwida** l-istess kumpens u danni kif sofferti mir-rikorrenti, wkoll ai termini tal-Ligi.*

***(IV) Tikkundanna** lill-intimat Avukat tal-Istat jhallas l-istess kumpens u danni likwidati ai termini tal-Ligi, bl-imghax legali mid-data tal-prezentata tar-rikors odjern sad-data tal-effettiv pagament.*

Bl-ispejjeż u bl-inġunzjoni ta' l-intimati minn issa għas-subizzjoni.

Illi bir-risposta tieghu l-Avukat tal-Istat eccepixxa illi r-rikorrenti jridu jipprovaw it-titolu taghhom; illi jridu jindikaw l-Artikoli tal-Kap. 69 tal-Ligijiet ta' Malta; illi l-esponenti jirrispingi dawn l-allegazzjonijiet stante li m'hemm ebda ksur tad-drittijiet fundamentali; illi l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni mhux leziv; u illi l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea; illi l-Ligi thalli lill-Istat margini wiesgha fl-interess pubbliku socjali u ekonomiku tal-pajjiz; illi l-kera mhix sproporzjonata; illi m'ghandux jkun hemm spekulazzjoni; illi l-emendi tal-Att X tal-2009 ghandhom jkunu bizzejjed ghaz-zieda fil-kera; illi m'hemm l'ebda theddida imminenti u attwali;

Illi l-intimati Debono ressqu s-segwenti eccezzjonijiet:

1. Illi t-talbiet attrici, in kwantu diretti fil-konfront tal-esponenti ghandhom jigu michuda fl-intier taghhom bl-ispcjjez, stante Ii huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u dan kif ser jigi ampjament spjegat hawn taht u ppruvat fil-mori ta' dawn il-proceduri;

2. Illi in linea preliminari1-esponenti jecepixxi illi huma mhumiex il-legittimu kontradittur fl-azzjoni odjema tal-allegat ksur tad-drittijiet fundamentali tal-attur u dana stante li 1-ilment attrici huwa wiehed t'indoli kostituzzjonali u konvenzjonali li certament huwa ma kkomettewx;

3. *Illi in linea mas-suespost, huwa ghalhekk l-Istat il-legittimu kontradittur fkawzi ta' natura kostituzzjonali u/jew konvenzjonali, u ghalhekk 1-esponenti ghandhom jigu liberat mill-osservanza tal-gudizzju, bl-ispejjez inkorsi kontra r-rikorrenti;*

4. *Mi minghajr pregudizzju ghall-premess, f kaz li l-partecipazzjoni tal-esponenti fil-proceduri odjemi tigi kkunsidrata bhala essenzjali u mehtiega, kemm ghall-integrita tal-gudizzju kif ukoll peress li 1-proceduri odjemi jaffetwawhom qua inkwilini tal-fond in kwistjoni, huma m'ghandhomx legalment jirrispondi ghal kwalsiasi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-ligi applikata;*

5. *Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, stante li huwa 1-Istat biss li jista' jirrispondi ghall-allegazzjoni rigwardanti l-vjolazzjoni o meno ta' xi dritt fundamentali tarrikorrenti stante li l-esponenti ma jistghu qatt jaghtu rimcdju ghall-allegat lezjoni ta' dritt fundamentali li certament huwa ma kkommettewx, l-esponenti m'ghandhomx jigu kkundannati sabiex jizgombraw mill-fond in kwistjoni, fl-eventwalita li din l-Onorabbli Qorti ssib vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti;*

6. *Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost l-esponenti jeccepixxi illi r-rikorrenti naqsu milli jezawrixxu dawk ir-rimedji ordinarji ghad-disposizzjoni taghhom;*

7. *Illi in oltre u bla pregudizzju ghas-suespost,ir-rikorrenti intavolaw ukoll rikors quddiem il-Bord li Jirregola I-Kera ai termini tal-Att XXIV tal-2021 tal-Ligijiet ta'Malta fl-isrmjiet Aloisio Amanda et vs Debono Carmel et (Rikors Numru 612/2021), li permezz tieghu r-rikorrenti talbu lill-Bord sabicx iwettaq it-Test tal-Mezzi fuq l-intimati u f'kaz li dawn jissodisfaw t-Test tal-Mezzi, r-rikorrenti talbu lill-Bord sabiex jirrevedi I-ammont u l-kundizzjonijiet tal-kera u f'kaz li l-intimati ma jissodisfawx dan it-Test, ir-rikorrenti talbu lill-Bord sabiex jordna I-izgumbramcnt tal-intimati;*

8. *Illi r-rikorrenti ntavolaw r-rikors quddiem il-Bord li Jirregola I-Kera minghajr ma stennew l-ezitu tal-kawza quddiem il-Bord;*

9. Illi in oltre u bla pregudizzju ghas-suespost, jinghad illi permezz tal-Att XXIV tal-2021 intlahaq bilanc bejn l-interessi tas-sid u tal-inkwilin;

10. Illi fkull kaz u minghajr pregudizzju, l-esponenti huma t-tnejn persuni anzjani u li ottemporaw ruhhom mal-kundizzjonijiet tal-kera u agixxew fil-parametri tal-ligi vigenti. Fil-fatt, huma dejjem hallsu puntwalment kwalsiasi ammont ta' kera dovuta lis-sid u zammu il-fond f kundizzjoni tajba;

11. Salv eccezjonijiet ulterjuri.

Ghaldaqstant, fl-isfond tas-suespost, l-esponenti umilment titlob bir-rispett lil dina 1-Onorabbli Qorti joghgobha tiddikjara l-pretensjonijiet u t-talbiet kollha tar-rikorrenti safejn jolqtu lil1-esponenti bhala nfondati kemm fil-fatt kif ukoll fid-dritt u konsegwentamcnt tichadhom.

Bl-ispejjez kollha kontra l-istess rikorrenti jew kontra l-intimat Avukat tal-Istat.

Illi permezz tas-sentenza tas-7 ta' Dicembru 2022, l-Onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-Sede Kostituzzjonali taghha iddecidiet kif gej:

"Għaldaqstant, ghar-ragunijiet kollha hawn fuq sollevati u ghal dawn il-motivi l-Qorti qeghda taqta' u tiddeciedi billi tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-Avukat tal-Istat fis-sens illi r-rikorrenti naqqsu milli jġibu prova ċara tat-titolu tagħhom fuq il-fond mertu talkawza, u konsegwentament qed ticħad it-talbiet kollha attrici.

Spejjeż kollha, inkluż tal-konvenuti Debono, li ghandhom jitħallsu mir-rikorrenti."

Illi ghalhekk kien jehtieg illi jigi intavolat dan ir-rikors ghar-rittrattazzjoni tal-kawza ai termini tal-Artikolu 812, stante illi jikkonkorru l-elementi tal-Artikolu 811 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, ossia l-Artikolu 811 (e), 811(h) u l-Artikolu 811 (l), u dan kif se jigi spjegat.

Artikolu 811(e) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

(e) jekk is-sentenza tkun applikat il-liġi ħażin;

> *għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, jitqies li kien hemm applikazzjoni ħażina tal-liġi, fil-każ biss li d-deċiżjoni, meta l-fatt kien tassew kif stabbilit fis-sentenza attakkata, ma tkunx skont il-liġi, basta li l-kwistjoni ma tkunx dwar interpretazzjoni ta' liġi, l ifuqha l-qorti tkun espressament tat deċiżjoni;*

Illi s-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili applikat il-Ligi hazin stante illi huwa principju assodat u ben risaput illi f'kawzi simili ghal dik li dwarha qed tintalab ir-ritrattazzjoni, ghalkemm it-titolu ghandu jigi pruvat sodisfacentement, il-kawza kif osservat tajjeb l-Onorabbli Qorti, ma hemmx il-htiega li tingieb il-prova diabolica hekk kif inhu mehtieg f'kawza actio rei vindicatoria. Anzi dak li jrid jigi pruvat huwa il-konnessjoni bejn is-sidien u l-inkwilini.

Dwar dan il-punt partikolari, L-Onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-Sede Kostituzzjonali taghha, f'sentenza tas-7 ta' Frar 2017 fl-ismijiet ***Robert Galea vs Avukat Generali et***[1] *sahhqet:*

"Illi biex wieħed ikun f'qagħda li juri li ġarrab ksur tal-jedd fundamentali tiegħu taħt l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni m'għandux għalfejn jipprova titolu assolut u lanqas wieħed oriġinali bħallikieku l-azzjoni dwar ksur ta' jedd fundamentali kienet waħda ta' rivendika[2]. Huwa biżżejjed, għall-finijiet ta' dak l-artikolu, li wieħed juri li għandu jedd fil-ħaġa li tkun li bih jista' jieqaf għall-pretensjonijiet ta' ħaddieħor. Imbagħad, għall-finijiet tal-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-

[1] Rikors Numru: 50/15 JRM
[2] Kost. **27.3.2015** fil-kawża fl-ismijiet ***Ian Peter Ellis et vs Avukat Ġenerali et***

Konvenzjoni, huwa biżżejjed li l-persuna turi li kellha l-pussess tal-ħaġa li tkun;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li r-rikorrent seħħlu juri li huwa għandu titolu tajjeb għall-post li jintitolah jippretendi li jgawdi l-jeddijiet tiegħu fuqu u li jitlob il-ħarsien tal-istess jeddijiet f'każ ta' ċaħda tagħhom;" (enfasi mizjud).

Hekk ukoll fis-sentenza fl-ismijiet ***Victor Gatt et vs Avukat Generali et*** *deciza nhar il-5 ta' Lulju, 2011 il-Qorti Kostituzzjonali rrilevat illi:*

'Din il-Qorti tirrileva li din l-azzjoni mhix wahda rei vindicatoria, u kwindi mhux mehtieg il-prova diabolica ta' titolu originali. Hu bizzejjed li r-rikorrenti juru interess guridiku fl-esitu ta' din il-kawza'

L-istess inghad fis-sentenza fl-ismijiet ***Agostina sive Ina Cini et vs Avukat Generali et*** *fejn permezz tas-sentenza ricenti tal-1 ta' Frar 2023, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-Gurisdizzjoni Kostituzzjonali sostniet illi:*

"Il-Qorti fl-aħħarnett tqis ukoll li f'proċeduri bħal dawk odjerni, ***il-prova tat-titolu tar-rikorrenti mhijiex dik rikjesta fl-actio rei vindicatoria,*** *u huwa suffiċjenti li l-Qorti tkun sodisfatta li l-proprjetà in kwistjoni tappartjeni lir-rikorrenti."* [3] *(enfasi mizjud)*

Illi ghandu jinghad li mhux talli ingabet din il-prova bid-dokumenti ta' provenjenza esebiti li jaghmlu referenza ghall-proprjeta' numru 39 gja 97 fi Strada Vallone, f'Hal Qormi mill-eredita' ta' Alfredo Mattei, tant li giet esebita s-successjoni tal-istess Alfredo Mattei bhala Dokument KM2 u minn fejn jirrizulta illi din id-denunzja giet mahlufa minn ibnu Gerald Mattei u anki hemm imnizzel l-arblu tar-razza fit-tieni pagna tal-istess dokument minn fejn jirrizulta li uliedu

[3] Rikors Numru 743/2021 LM

kienu Alexandra Borg Olivier, Veronica Micallef Eynaud u Gerald Mattei biex b'hekk din il-proprjeta' intirtet in kwantu ghal terz indiviz (1/3) kull wiehed.

Illi gie ppruvat mid-denunzja tal-mejjet Alfredo Mattei esebit fl-atti ta' din il-kawza bhala Dokument KM2 fis-seduta tas- 26 ta' Settembru 2022, li l-proprjeta' in kwistjoni 39 gja 97, Strada Vallone, Qormi, ossija Triq il-Wied, Qormi, kienet proprjeta' tieghu.

Illi Alexandra Borg Olivier, Veronica Micallef Eynaud u Gerald Mattei huma mejta, u s-sehem taghhom gie diviz kif se jigi spjegat.

***Illi ghar-rigward it-terz indiviz (1/3) tal-imsemmija Alexandra Borg Olivier**, dan iddevolva fuq uliedha Avukati Dottor Alexander Borg Olivier, il-mejjet Peter Borg Olivier, il-mejta Angela Simonds u Jean Claude Borg Olivier skont testment taghha fl-atti ta' din il-kawza Dokument KM4 tad-19 ta' Ottubru 2007 fl-atti tan-Nutar Sam Abela.*

Illi Angela Simonds mietet fit-18 ta' Frar 2008, qabel Alexandra Borg Olivier, u ghalhekk sehemha mill-wirt ta' ommha iddevolva fuq l-unika binha George Simonds kif jirrizulta mid-dikjarazzjoni causa mortis in parte tas-17 ta' Frar 2009 fl-atti tan-Nutar Dottor Philip Lanfranco dokument KM5 fil-process.

Illi Peter Borg Olivier miet fid-19 ta' April 2012 u l-wirt tieghu iddevolva ab intestato fuq l-unika ibnu Stefano Borg Olivier kif jirrizulta mid-dikjarazzjoni causa mortis tas-26 ta' Marzu 2013 fl-Atti tan-Nutar Dottor Clyde La Rosa dokument KM6 fil-process.

Illi konsegwentement, l-ulied ta' Alexandra Borg Olivier ossija Dottor Alexander Borg Olivier u Jean Claude Borg Olivier u n-neputijiet taghha wlied Peter Borg Olivier u Angela Simonds ossija Stefano Borg Olivier u George Simonds ghandhom dodicezima parti indiviza (1/12) mill-istess eredita.

Illi permezz tal-affidavit ta' Marguerite Nichol esebit mar-rikors promotur, dawn il-fatti kif fuq elenkati gew ukoll konfermati bil-gurament taghha.

Illi gie esebit ukoll kopja ta' divizjoni parzjali tat-2 ta' Gunju 1960 fl-atti tan-Nutar Dottor Frank Xavier Dingli minn fejn jirrizulta dokumentat f'dokument A fil-process illi l-ahwa Mattei kienu Veronica Micallef Eynaud, Alexandra Borg Olivier u Gerald Mattei.

***Illi ghar-rigward it-terz indiviz tal-mejta Veronica Micallef Eynaud,** dan jirrizulta mill-affidavit ta' Marguerite Nichol illi hija mietet fl-14 ta' Jannar 2012 u l-wirt taghha ddevolva fuq uliedha Marguerite Nichol, Cecily Federico, Philip Micallef Eynaud u wlied bintha mejta Amanda u Chantal Aloisio.*

Illi in oltre, bid-dikjarazzjoni causa mortis fl-atti tan-Nutar Anthony Abela tas-7 ta' Jannar 2013, immarkat fil-process bhala Dokument KM 3, ulied il-mejta Veronica Micallef Eynaud iddikjaraw parti mill-assi li huma wirtu minghand il-mejta ommhom biex b'hekk in-nexus bejn il-mejta Veronica Micallef Eynaud u wliedha jirrizulta mill-istess dikjarazzjoni hawn fuq imsemmija.

***Illi ghar-rigward it-terz ta' Gerald Mattei**, dan intiret mit-testamentary trust f'isem it-trustees Alexander Mattei u Lydia Mattei liema dokumenti gew esebiti fit-18 ta' Novembru 2021 fl-atti ta' din il-kawza, id-Deed of Appointment tat-trustees datat 1-1 ta' Novembru 2021 koncernanti l-eredita tal- mejjet Gerald Mattei, immarkat bhala dokument ED1 fil-process.*

Illi ghalhekk jirrizulta bl-aktar mod car illi l-eredita' ta' Alfredo Mattei u sussegwentement ta' Alexandra Borg Olivier, Veronica Micallef Eynaud u Gerald Mattei iddevolvew fuq ir-rikorrenti odjerni u ghalhekk r-rikorrenti marru ben altru milli gabu prova tal-proprjeta' li huma wirtu minghand il-genituri taghhom.

Illi in oltre, b'nota tal-31 ta' Mejju 2022, in vista tal-verbal tat-30 ta' Mejju 2022, ir-rikorrenti indikaw illi l-proprjeta baqghet in komuni u ghalhekk ma gietx diviza bil-kuntratt esebit in atti u mmarkat bhala Dok A fil-process.

Illi r-rikorrenti kienu ilhom jircievu l-kera minghand l-intimati Debono, kif del resto kkonfermaw l-istess intimati Debono kemm bix-xhieda ta' Carmela Debono tas-16 ta' Frar 2022, kif ukoll bis-sentenza deciza mill-Bord li Jirregola l-Kera in kwantu kawza numru 612/2021 NB deciza fis-27 ta' Jannar 2023 fl-ismijiet ***Aloisio Amanda Et Vs Debono Carmel Et*** *fejn il-kera in kwistjoni giet awmentata ghal €16,800, kopja taghha qed tigi hawn esebita ghal-judicial recognition stante li din is-sentenza giet moghtija wara s-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) u liema kopja qed tigi hawn esebita u mmarkata bhala* ***Dok MM1****.*

Illi fis-seduta tas-16 ta' Frar 2022, Carmela Debono l-inkwilina tal-fond in kwistjoni, telghet tixhed u kkonfermat li hija l-inkwilina ta' dan il-fond u li thallas il-kera lill-familji Borg Olivier, Micallef Eynaud u Mattei terz indiviz (1/3) kull wiehed u li kienet ilha taghmel hekk is-snin. Ghaldaqstant, il-pussess tar-rikorrenti mehtieg sabiex jigi pruvat it-titolu taghhom, mhux talli gie kkonfermat mis-sentenza tal-Bord sureferita, talli ikkonfermatu l-inkwilina stess permezz tax-xhieda taghha.

Illi dawn il-fatti kif esposti, mhux talli pruvaw illi hemm konnessjoni bejn is-sidien u l-inkwilini, talli pruvaw b'mod car li s-sidien ghandhom titolu sod naxxenti mid-dokumenti esebiti fl-atti ta' din il-kawza. Minkejja l-fatt li kif diga inghad, fil-verita ma kien hemm ebda necessita' li r-rikorrenti jippruvaw il-prova diabolica tal-actio rei vindicatoria, din il-prova xorta ingabet permezz tal-provi dokumentarji li gew prezentati u permezz tax-xhieda ta' Marguerite Nichol u ta' Carmela Debono l-inkwilina u kif del resto

gie sahansitra konfermat bis-sentenza tal-Bord li Jirregola l-Kera li ghaddiet in gudikat.

<u>Artikolu 811(h) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta.</u>

(h) jekk is-sentenza tkun kuntrarja għal sentenza oħra ta'qabel, deċiża bejn l-istess partijiet, fuq l-istess oġġett,u li għaddiet f'ġudikat, basta li l-eċċezzjoni ta' res judicata ma tkunx ġiet mogħtija u deċiża

Ghanddu jinghad ukoll li r-ritrattandi kienu intavolaw proceduri quddiem il-Bord li Jirregola l-Kera fejn talbu s-segwenti:

I. Jordna li jitwettaq it-test tal-mezzi ta' Carmel (480744M) u Carmela (204245M) Debono ai termini tal-Att XXIV tal-2021, u ai termini tal-Artikolu 11(b)(5) tal-Att Dwar id-Djar li għandu jkun ibbażat fuq it-test tal-mezzi stabbilit fir-Regolamenti dwar it-Tkomplija tal-Kirja (Kriterji ta' Test tal-Mezzi), maħruġa taħt l-artikolu 1622A tal-Kodiċi Ċivili u kwalunkwe regolamenti li jistgħu minn żmien għal żmien jissostitwuhom, u liema test tal-mezzi għandu jkun ibbażat fuq id-dħul tal-kerrej bejn l-1 ta' Jannar u l-31 ta' Diċembru tas-sena 2020 u fuq il-kapital tal-kerrej fil-31 ta' Diċembru 2020, u liema test tal-mezzi għandu jitmexxa b'referenza partikolari, inter alia, għar-regolamenti 4 sa 8 tar-Regolamenti dwar it-Tkomplija tal-Kirja (Kriterji ta' Test tal-Mezzi) li għandhom japplikaw mutatis mutandi f'dan il-kaz.

II. Jiddikjara u Jiddeciedi illi ai termini tal-Att XXIV tal-2021, il-kera tal-fond 39, Triq il-Wied, Qormi, ghandha tigi riveduta ghal ammont li ma jeccedix it-2% fil-mija fis-sena tal-valur liberu u frank tas-suq miftuh, u sabiex jigu stabbiliti kundizzjonijiet godda fir-rigward tal-kera jekk jkun il-kaz.

III. Jordna u jikkundanna lill-intimati Carmel (480744M) u Carmela (204245M) Debono jibdew jhallsu din it-tali kera awmentata ai termini tal-Att XXIV tal-2021, b'effett mid-data tal-prezentata tar-rikors odjern.

IV. Jordna, f'kaz illi l-intimati Carmel (480744M) u Carmela (204245M) Debono ma jissodisfawx il-kriterji tad-dhul u tal-kapital tat-test tal-mezzi, l-izgumbrament taghhom mill-fond in kwistjoni, fi zmien qasir u perentorju stabbilit minn dan il-Bord u mhux aktar tard minn sentejn mill-prezentata tar-rikors odjern.

Bl-ispejjez u bl-ingunzjoni tal-intimati ghas-subizzjoni u b'riserva u minghajr pregudizzju ghal kwalsiasi azzjoni ohra li tista' talvolta tigi prezentata.

Permezz ta' sentenza tas-27 ta' Jannar 2023, il-Bord laqa' t-talbiet atturi kif gej:

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, il-Bord jiddisponi mit-talbiet tar-rikorrenti u mir-risposta tal-intimati u tal-Awtorita' tad-Djar billi:-

1. Jilqa' l-ewwel talba;

2. Jilqa' in parte t-tieni u t-tielet talbiet attrici u filwaqt li jiddikjara li l-intimati jissodisfaw il-kriterji tad-dhul u tal-kapital tat-test tal-mezzi jordna illi l-kera talfond in meritu tiġi riveduta u awmentata għal sittax-il elf u tminn mitt Ewro (€16,800) fis-sena rappreżentanti 1.4% tal-valur tal-fond stmat mill-membri tekniċi u dan b'effett mid-data ta' din is-sentenza liema kera għandha tkun pagabbli f'żewġ skadenzi ossia fis-somma ta' €8,400 kull sitt xhur bil-quddiem u jordna lill-intimati sabiex ihallsu lir-rikorrenti l-kera kif hawn awmentata u bilmodalita' hawn stabbilita; filwaqt li kwantu ghat-talba biex jiġu stabbiliti kundizzjonijiet ġodda, jiddeciedi li fin-nuqqas ta' provi specifici in rigward, għandha tapplika l-Liġi.

3. Jiċħad ir-raba' talba

4. Jiċħad l-eċċezzjonijiet kollha tal-intimati u tal-Awtorita' safejn dawn huma inkompatibbli ma' dak li ġie deċiż hawn fuq.

Kull parti għandha tbagħti l-ispejjeż tagħha.

Illi huwa evidenti, li meta wiehed jevalwa s-sentenza tal-Bord tas-27 ta' Jannar 2023 li llum-il gurnata ghaddiet in gudikat, flimkien ma' dik li dwarha qed issir it-talba ghar-ritrattazzjoni, jinnota li hemm numru ta' kontradizzjonijiet. L-ewwelnett l-eccezzjonijiet tal-konvenuti dwar il-prova tat-titolu tal-esponenti gew michuda quddiem il-Bord li Jirregola il-Kera, filwaqt li fil-kawza tal-Prim' Awla li dwarha qed issir din it-talba, inghad li t-titolu ma giex pruvat sodisfacentement.

B'kull dovut rispett, is-sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili holqot sitwazzjoni ta' incertezza fejn ir-ritrattandi, ghalkemm ottjenew ir-rimedju li toffri l-ligi ai termini tal-Att XXIV tal-2021, u ai termini tal-Artikolu 11(b)(5) tal-Att Dwar id-Djar, ma jistghux jottjenu r-rimedju ghal-lezjoni tad-drittijiet fundamentali taghhom. Tajjeb li jigi ssotolineat il-fatt, li l-intenzjoni tal-legislatur meta holoq ir-rimedju quddiem il-Bord kien proprju sabiex titnaqqas il-vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tar-ritrattandi. Din il-vjolazzjoni, madanakollu, ilha tissussisti minn snin twal qabel il-legislatur provda dan ir-rimedju.

Ir-ritrattandi ma jistghux jifhmu kif setghu jirrikorru ghar-rimedju offrut mil-legislatur sabiex tigi minimizzata l-lezjoni li qed isofru bit-thaddim tal-ligijiet applikabbli, meta fl-istess hin il-Prim' Awla tal-Qorti Civili qed tghid illi huma ma rnexxielhomx jippruvaw it-titolu taghhom sabiex ikunu jistghu jigu kumpensati ghal-lezjoni lil qed isofru. Dan meta sahansitra pproducew id-denunzja ta' Alfredo Mattei li kien il-proprjetarju tal-fond 39 gia 97 Triq il-Wied, Qormi, li miet ab intestato u li l-istess denunzja hija mahlufa minn ibnu Gerald Mattei u li jirrizulta mill-arblu tar-razza li uliedu kienu

Alexandra Borg Olivier, Veronica Micallef Eynaud u l-istess Gerald Mattei u li l-wirt tieghu ddevolva terz indiviz fuqhom. Illi wara l-mewt taghhom il-wirt taghhom iddevolva in kwantu Alexandra Borg Olivier, kif diga inghad, bid-dokument KM4 fl-atti processwali, KM 5 u KM 6, in kwantu ghal Veronica Micallef Eynaud il-wirt taghha iddevolva kif jirrizulta mid-dokument KM 3, waqt li ghar-rigward Gerald Mattei ddevolva fuqu skont id-dokument ED1 esebit fil-process.

Illi ghalhekk, ir-rikorrenti odjerni li llum ghandhom jircievu mill-konjugi Debono l-inkiwlini s-somma ta' € 16,800 bhala kera, ma jistghux jigu kkunsidrati li ma ghandhomx dritt jircievu l-kumpens ghal-lezjoni kostituzzjonali tad-drittijiet proprjetarji taghhom u tal-antekawza minnhom, meta huma ppruvaw in-nexus kif wirtu din l-istess proprjeta' minn tlett generazzjonijiet qabel.

Huwa fl-interess pubbliku li l-Qrati taghna jaghtu sentenza li jkunu sinkronizzati bejniethom, u dan mhux biss biex tinholoq certu uniformita' fl-interess tal-ordni pubblika, talli sabiex il-partijiet involuti jkollhom direzzjoni cara fuqiex jimxu. F'dan il-kaz, zgur illi ma inghatatx direzzjoni cara bic-cahda tal-kawza Kostituzzjonali meta l-Qorti sabet li r-rikorrenti ma ppruvawx it-titolu taghhom fuq il-proprjeta' in kwistjoni.

Artikolu 811(l) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

(l) jekk is-sentenza kienet l-effett ta' żball li jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-kawża.

Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, jitqies li hemm dak l-iżball, fil-każ biss li d-deċiżjoni tkun ibbażatafuq is-suppożizzjoni ta' xi fatt li l-verità tiegħu tkun bla ebda dubju eskluża, jew fuq is-suppożizzjoni li majeżistix xi fatt, li l-verità tiegħu tkun stabbilita pożittivament,

basta li, fil-każ il-wieħed u l-ieħor, il-fatt ma jkunx punt ikkontestat illi jkun ġie deċiż bis-sentenza

Illi s-sentenza moghtija mill-Ewwel Qorti kienet l-effett ta' zball jidher mill-atti u mid-dokumenti tal-kawza, stante illi jirrizulta bl-iktar mod car illi, kif gie spjegat fil-lanjanzi antecedenti u hawn isfel f'izjed dettall, il-provi esebiti juru mod iehor minn dak konkluz.

Illi hawnhekk issir referenza ghad-dokumenti KM2 – KM6, Dokumenti ED1, kif ukoll ghar-road renumbering annessa ma' dan ir-rikors bhala ***Dok MM2*** *u ghax-xhieda ta' Carmela Debono, u ghas-sentenza deciza mill-Bord li Jirregola l-Kera sureferita, deciza fis-27 ta' Jannar 2023 annessa bhala* ***Dok MM1****, fejn gie kkonfermat li s-sidien ghandhom jircievu €16,800 minghand l-inkwilini Debono.*

Illi ghalhekk ma hemmx dubju li l-fond 39, gia 97 Triq il-Wied ossija Strada Vallone, Qormi, huwa l-istess proprjeta' in kwistjoni.

Illi ghalhekk, il-Prim'Awla ghamlet zball ta' fatt meta qalet li fid-dokumenti esebiti ma kienx hemm referenza ghall-proprjeta' mertu tal-kawza u dan ghaliex meta jigu ezaminati bir-reqqa dawn l-istess dokumenti, kemm dawk esebiti mar-rikors promotur, kif ukoll dawk esebiti ma' noti sussegwenti fil-mori tal-proceduri, wiehed jinduna li l-proprjeta' mertu tal-kawza tissemma diversi drabi u l-provenjenza ta' tali proprjeta' hija spjegata b'mod ampjament car. Dan minkejja l-fatt illi l'isem tat-triq f'dawn il-kuntratti huwa kemmxejn differenti stante li qieghed miktub bil-lingwa Taljana u minfok Triq il-Wied issir referenza ghal Strada Vallone.

Illi kif jirrizulta mill-gurisprudenza nostrana, sabiex sentenza tkun tista' tithassar skont l-Artikolu 811(l) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta'

Malta, l-izball irid ikun wiehed li jemani mis-sentenza nnifisha[4] u li jkun jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-kawza. Illi, fuq kollox, l-iżball li għalih tirreferi din id-dispożizzjoni jrid ikun wieħed ta' fatt li ikun wieħed materjali, manifest u jirriżulta mill-atti nfushom. Di piu, huwa importanti li l-iżball li jwassal għat-tħassir tas-sentenza u s-smigħ mill-ġdid tal-kawża ikun krucjali sabiex il-gudikant ikun wasal ghad-deċiżjoni tieghu, fis-sens li kien il-fondament ewlieni tas-sentenza.[5]

Fil-kawza odjerna, l-Onorabbli Qorti ddikjarat illi:

"Għalhekk din il-qorti ma' tista bl-ebda mod tqis ruħha sodisfatta bil-prova tat-titolu mressqa mir-rikorrenti u bir-relazzjoni kontrattwali ta' lokazzjoni illi jallegaw illi tezisti"

Illi anke jekk l-Onorabbli Prim' Awla ma kinitx sodisfatta bit-titolu tar-ritrattandi, dan ma jfissirx li r-ritrattandi ghandhom ikomplu jigu mcahhda mir-rimedju ghal-lezjoni tad-drittijiet fundamentali taghhom. Specjalment meta jigi kkunisdrat il-fatt illi l-provenjenza fil-verita giet pruvata, u mhux talli hekk, talli gie pruvat anke dak li mehtieg ghal kawzi simili, u cioe li kien hemm relazzjoni ta' sidien u inkwilini bejn ir-ritrattandi u l-konvenuti ritrattati Debono.

Dan gie konfermat sahansitra mill-konvenuti Debono fin-nota ta' sottomissjonijiet taghhom fejn ikkonfermaw it-tezi attrici meta sahhqu "Illi in oltre, fix-xhieda taghhom, l-esponenti Debono ikkonfermat illi hi u r-ragel taghha dejjem hallsu 1-kera regolarment kif mitlub, u dejjem hadu hsieb il-manutenzjoni tal-fond."

Li kieku kien il-kaz li r-rikorrenti ritrattandi ma kienux tassew is-sidien, zgur illi ma kienx ikun il-kaz li l-inkwilini jikkonfermaw dan

---

[4]App. Ċiv. 3.4.1922 fil-kawża fl-ismijiet Bonniċi v. Galea Naudi (Kollez. Vol: XXV.i.137)

[5] App. Ċiv. 28.1.2005 fil-kawża fl-ismijiet Gourmet Company Ltd. et v. Mariano Vella et § 8

it-titolu minn jeddhom. Di piu, l-inkwilini issa gew ikkundannati biex ihallsu kera ta' €16,800 lir-rikorrenti odjerni li qed jitolbu dikjarazzjoni ta' ksur tad-drittijiet fundamentali taghhom stante illi ma nzamx bilanc bejn id-drittijiet taghhom bhala sidien u tal-antekawza minnhom, u dawk tal-inkwilini.

Illi b'kull dovut rispett, id-dokumenti ta' provenjenza setghu facilment jigu kontestati permezz ta' kontro-ezamijiet, fejn setghet tintalab izjed informazzjoni dwar il-provenjenza. Madanakollu fl-ebda waqt ir-ritrattandi ma gew mitluba sabiex jipprezentaw dokumenti ohra in sostenn tal-prova tat-titolu taghhom. Ghandu jinghad ukoll illi kemm ix-xhieda hawn fuq imsemmija, ix-xhieda kollha li giet prodotta quddiem il-Prim' Awla tal-Qorti Civili, kif ukoll in-nota ta' osservazzjonijiet ipprezentata fl-Ewwel Istanza juru bic-car dwar liema proprjeta' giet intavolata l-kawza odjerna.

*Ir-ritrattandi umilment jissottomettu li dan mhux kaz ta' apprezzament hazin ta' fatti jew piz li inghatat lil prova izda kaz il-Prim' Awla tal-Qorti Civili kkunsidrat nuqqas ta' prova meta fil-fatt il-prova kienet hemm skont dokument KM2-KM 6 u dokument ED1, u tali provi kellhom jittiehdu in konsiderazzjoni biex jigi deciz fattur essenzjali ghar-rizoluzzjoni tal-kwistjoni. Illi kif qalet il-Qorti Kostituzzjonali fil-kawza fl-ismijiet **Leonard Muscat vs Onor. Prim Ministru** nhar il-31 ta' Lulju 2000, l-istitut tar-ritrattazzjoni jipprovdi rimedju utilissimu ta' revizjoni ta' sentenzi finali, bl-iskop li jigu rettifikati certi zbalji specifikati u evidenti f'gudikati u b'hekk tigi evitata 'miscarriage of justice' u tinkiseb gustizzja sostanzjali ghall-partijiet[6] u huwa proprju dak li qed jigi ttentat li jintlahaq permezz tar-rikors odjern.*

Huwa proprju ghal dawn ir-ragunijiet illi l-esponenti qeghdin jikkuntestaw is-sentenza tas-7 ta' Dicembru 2022 u qeghdin

[6] App. Civili (Sede Inferjuri) 14.04.2021 fil-kawza fl-ismijiet Filippa sive Phyllis Ebejer v Emanuel Attard u Maria Teresa Attard

jikkontendu li ghandha tintlaqa' t-talba taghhom sabiex il-kawza tigi ritrattata.

Rat id-dokumenti esebiti mar-Rikors promotur (fol 19 sa 33);

Rat id-digriet tagħha tas-17 ta' Marzu 2023 li permezz tiegħu l-kawża ġiet appuntata għall-5 ta' Mejju 2023 fid-9:30 a.m.

Rat ir-**risposta ġuramentata** tal-intimat **Avukat tal-Istat** intavolata fit-18 ta' April 2023 (fol 38) li permezz tagħha eċċepixxa:

1. *Illi din hija risposta għar-rikors ta' ritrattazzjoni ntavolat mir-rikorrenti sabiex issir ritrattazzjoni mill-kawża 575/2021 ISB fl-ismijiet Amanda Aloisia vs l-Avukat ta' l-Istat deċiża mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) presjeduta mill-Imħallef Ian Spiteri Bailey deċiża nhar is-7 ta' Diċembru 20222 (minn hawn il-quddiem 'l-Ewwel Qorti'):*

Fatti relevanti għar-rikors tar-ritrattazzjoni

2. *Illi primarjament jiġu aċċenati s-segwenti fatti relevanti għar-rikors odjern:*
    a. *Ir-rikorrenti ma ntavolaw l-ebda appell mis-sentenza tal-Ewwel Qorti;*
    b. *L-Ewwel Qorti ċaħdet it-talbiet tar-rikorrenti abbażi tas-segwenti:*

    > *Il-Qorti ghalhekk, ma tistax tipprezumi illi ghaliex il-causa mortis esebiti jistghu jkunu parzjali, allura jista' jkun illi hemm proprjetajiet ohra, fosthom din in kwistjoni u mertu tal-kawza, illi ghad trid tigi dikjarata. Il-Qorti tqis illi l-prova ma ssirx hekk – u filmankanza ta' dokumentazzjoni appozita u relattiva ghall-fond de quo, ma tistghax taccetta illi r-rikorrenti jistriehu biss fuq dikjarazzjoni tal-inkwilina, li fl-apprezzament maghmul minn din il-Qorti, certament ma tistghax tistrieh fuqha.*
    > *Mill-apprezzament tal-provi illi ghandha l-Qorti quddiemha, ma tarax kif, fil-livell talprova necessarja f'kawzi bhal dawn, tista' tkun konvinta illi l-proprjeta' de quo hija tar-rikorrenti u li r-rikorrenti soffrew il-lezjoni minnhom allegat fir-rigward talimsemmija proprjeta`.*

Għalhekk din il-qorti ma' tista bl-ebda mod tqis ruħha sodisfatta bil-prova tattitolu mressqa mir-rikorrenti u bir-relazzjoni kontrattwali ta' lokazzjoni illi jallegaw illi tezisti u kwindi sejra tilqa` l-ewwel eċċezzjoni tal-Avukat tal-Istat.

c. *Illi in suċċint jingħad illi r-rikorrenti naqsu milli jġib prova li ċarament turi li l-fond, li abbażi tiegħu ġiet intavolata l-kawża, kien l-istess fond li kien imsemmi f'xi wieħed mid-dokumenti mressqa mir-rikorrenti bħala prova tat-titolu;*
d. *Illi di piu', u skond il-verbal tas-26 ta' Settembru 2022, ir-rikorrenti, tramite d-difensuri tagħhom, ppreżentaw numru ta' dokumenti u dan wara li l-partijiet kienu ppreżentaw in-noti ta' sottomissjonijiet tagħhom. Ġara iżda li xorta waħda ma provdewx lill-Ewwel Qorti d-dokumentazzjoni neċessarja in risposta għall-eċċezzjoni tal-esponent Avukat tal-Istat;*
e. *Illi d-deċiżjoni tal-Bord li Jirregola l-Kera, fl-ismijiet Aloisio Amanda et vs Debono Carmel et bejn ir-rikorrenti u l-inkwilini Debono, ngħatat nhar is-27 ta' Jannar 2023. Illi l-esponent Avukat tal-Istat ma kienx parti minn dik il-kawża 612/21 NB. L-Awtorita tad-Djar, li kienet parti mill-kawża 612/21 NB ,mhux parti mill-kawża 575/2021;*

Preġudizzjali

3. *Illi <u>in limine lites,</u> r-rikors miġjub mir-rikorrenti huwa inammissibli u null skont l-artikolu 815 tal-Kap 12 tal-Liġiijiet ta' Malta stante li dan ir-rikors tressaq bħala rikors mhux maħluf minflok b'rikors ġuramentat;*

Illi l-artikolu 815 tal-Kap 12 jaqra:

> *15.Fil-qrati superjuri u fil-qrati inferjuri, it-talba għar-ritrattazzjoni, f'qorti tal-ewwel grad, għandha ssir b'rikors ġuramentat, u quddiem il-qorti fi grad ta' appell, b'rikors; flimkien mal-preżentata tar-rikors għandha tingħata l-garanzija għall-ispejjeż skont l-artikolu 249.*

Illi tenut kont li din it-talba saret f'qorti tal-ewwel grad, u ċioe fil-Prim Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali), ir-rikors għat-talba tar-ritrattazzjoni kellha ssir b'mezz ta' rikors ġuramentat;

4. *Illi <u>in linea preliminari</u>, u mingħajr preġudizzju għas-suespost,* ***r-rikorrenti ma kellhomx jinqdew bir-rimedju straordinarju tar-ritrattazzjoni meta kellhom disponnibli għalihom id-***

dritt tal-appell *u din l-Onorabbli Qorti għanda tiċħad it-talba tar-ritrattazzjomi.*

Illi r-rikorrenti ma rrikorrewx għall-appell mid-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti.

Illi l-proċedura tar-ritrattazzjoni hija proċedura ta' natura straordinarja. Dan huwa prinċipju ben assodat li jmur lura għexieren tas-snin u li juri biċ-ċar illi l-proċedura ta' ritrattazzjoni hija intiża biss sabiex tkun utilizżata bħala rimedju ta' natura straodinarja stante li ma jeżisti l-ebda interess pubbliku li fejn parti ma taqbilx ma deċiżjoni allura terġa tittenta tiftaħ beraħ il-proċeduri:

"r-rimedju tar-ritrattazzjoni hu ta' ***indoli straordinarja****, lummeggjat dan il-karattru straordinarju bl-istorja ta' dan l-istitut, bil-konsegwenza logika illi r-regoli li jiggovernaw l-istess istitut huma ta'* ***interpretazzjoni strettissima****. Diversament, taht il-pretest tar-ritrattazzjoni, il-litigant sokkombent ikun jista' jerga' jiftah il-kawza, u b'hekk indirettament jinholoq tribunal tat-tielet istanza"*

– ***Rev. Sacerdot Dun Giuseppe Aquilina v. Francesco Aquilina****, Appell Ċivili, 18 t'April 1958.*

U

20. L-azzjoni li għandha quddiemha l-Qorti hija waħda ta' ritrattazzjoni. Hija u tqis din l-azzjoni, din il-Qorti trid iżżomm f'moħħha li proċedura bħal din hija waħda ta' sura eċċezzjonali li ma tistax tintuża bħala grad ieħor ta' appell (ara s-sentenzi tal-Qorti tal-Appell, J.V. & S. Development Limited v. Id-Direttur, Qrati Ċivili u Tribunali mogħtija fit-28 ta' Jannar, 2021, Emanuel Falzon et v. Alfred Fenech et deċiża fil-21 ta' Mejju, 2019 u James Buttigieg et noe v. Michael Caruana et noe deċiża fit-28 ta' Frar, 2023).

21. Dan ir-rimedju huwa mħolli li jsir biss fil-każijiet stabiliti fil-liġi liema ċirkostanzi huma tassattivi u għandhom jingħataw tifsira ristretta u bla tiġbid jew analoġija. (ara s-sentenza ta' din il-Qorti, Rosa Fenech et v. Jane Cini et mogħtija fil-15 ta' Lulju, 2019).

- FM CORE ET v Ministeru ta' Għawdex, *Appell Ċivili, 12 April 2023*

Illi abbażi ta' dan, din l-Onorabbli Qorti għandha tiddeklina milli tqis dan ir-rikors, kif ddeċidew il-qrati nostrana tagħna f'każijiet simili:

23. Bħalma tajjeb ingħad mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza Benjamin Sultana v. Giuseppe Sammut deċiża fis-7 ta' Diċembru, 1964, il-fatt waħdu li ma jkunx sar l-appell mhuwiex fih innifsu raġuni ta' esklużjoni mir-ritrattazzjoni, jekk jintwera li r-raġuni għar-ritrattazzjoni ħarġet fil- beraħ u l-parti saret taf b'dik ir-raġuni wara li jkun ġa għalaq iż-żmien tal- appell[7]. Bil-maqlub però, jekk il-parti li tkun qiegħda titlob ir-ritrattazzjoni kienet taf bil-fatti li setgħu jagħtu lok għar-ritrattazzjoni, meta hi, kienet għadha tista' tinqeda bir-rimedju ordinarju tal-appell, hu sewwa li dik il- parti ma titħalliex teżerċita r-rimedju straordinarju tar-ritrattazzjoni (ara Carmel Attard v. Mario Debono et, Appell Superjuri tas-7 ta' Ottubru 2005 u Vincent Azzopardi v. Blye Engineering Co. Ltd, Appell Inferjuri tat-28 ta' Jannar, 2004);

24. Fis-sentenza Joseph Cardona v. Marija Scicluna maqtugħa fil-5 ta' Ottubru, 1994, il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili osservat hekk dwar dan l-artikolu 812:
"Il-bażi ta' dan il-provvediment li jirregola l-istatut tar-ritrattazzjoni ssib l-ispirazzjoni tagħha mill-prinċipju kardinali li s-sistema ġudizzjarju hu mibni fuq l-opportunità ta' appell wieħed minn sentenza ta' l-ewwel grad u li ma hux permess ħlief f'każijiet eċċezzjonali li l-Qorti terġa' tikkonsidra dak li jkun b'mod jew ieħor għadda in ġudikat u jagħmel stat bejn il-partijiet. Hu għalhekk li ġustament il-liġi tal-proċedura biex tiffavorixxi l-istat ta' ċertezza ta' dritt tkompli tarġina u tillimita l- ta' ritrattazzjoni ta' kawżi deċiżi mill-Qorti tal-ewwel grad għall-każijiet eċċezzjonali kif provdut fl-Artikolu 812 fuq ċitat. Każijiet li jeżiġu bħala rekwiżit sine qua non illi l- parti tkun ġiet taf bil-fatt li mħabba fih tkun qed titlob ir- ritrattazzjoni wara li jkun għalaq iż-żmien ta' l-appell."

25. Kieku ma kienx hekk, kien ikun faċli ħafna, għal kull parti f'kawża, li tipprova taqleb is-sentenzi li jkunu għaddew f'ġudikat, b'mod illi l- prinċipju tal-istabbilità tal-ġudikati jiġi megħlub (ara Androcles Scicluna v. John Caruana, Appell Superjuri tal-25 ta' April, 1975 u Mark Pirotta et v. Caruana & Ċini Developments Company Ltd, Appell Superjuri tas-6 ta'

[7] Illi dan la ntwera u lanqas huwa l-każ (*vide punt tnejn ta' din ir-risposta)*

Frar, 2015). Minħabba f'hekk, id-deroga msemmija fl-Artikolu 812 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta għandha tingħata interpretazzjoni dejqa ħafna (ara Drive-A-Way Limited v. John Spiteri et, Appell Inferjuri tat-23 ta' Jannar, 2004);

.....

Deċiżjoni

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija, din il-Qorti qiegħda tilqa' l- preġudizzjali mqajma mill-miżżewġin Aġius u mill-kumpanija Żoqdi Developers Limited u b'hekk qiegħda tiddikjara li hija ma tistax tqis ir- rikors tal-Awtorità tal-Artijiet, ladarba hija naqset milli tinqeda bir-rimedju tal-appell biex tikkontesta l-punt tat-tluq tal-imgħax stabbilit mill-Bord tal-Arbitraġġ dwar Artijiet.

*- **Andrew Agius u martu Nikolina Agius u Zoqdi Developers Limited (C 10213) v. L-Awtorità tal-Artijiet,** Appell Ċivili, 25 ta' Jannar 2023*

5. *lli <u>fil-mertu</u> jiġi eċċepit illi l-azzjoni tar-ritrattazzjoni mitluba mir-rikorrenti ma tistax tirnexxi taħt l-ebda mis-subartikoli ċitati mir-rikorrenti fir-rikors ta' ritrattazzjoni, u ċioe la japplika l-artikolu 811(e), la l-aritkolu 811(h) u lanqas l-artikolu 811 (l) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta stante li ma jikkonkorru l-ebda mill-elementi indikati fis-subartikolu ċċitat;*

6. *Illi **b' referenza għall-<u>artikolu 811(e)</u>** liema jaqra:*

jekk is-sentenza tkun applikat il-liġi ħażin;

għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, jitqies li kien hemm applikazzjoni ħażina tal-liġi, <u>fil-każ biss li d-deċiżjoni</u>, meta l-fatt kien tassew kif stabbilit fis-sentenza attakkata, ma tkunx skont il-liġi, basta li l-kwistjoni ma tkunx dwar interpretazzjoni ta' liġi, li fuqha l-qorti tkun espressament tat deċiżjoni;

jingħad, li fil-każ odjern ma saret l-ebda applikazzjoni ħażina tal-liġi.

7. *Illi jibda sabiex jingħad illi skond ġurisprudenza assodata, ritrattazzjoni abbażi tal-artikolu 811(e) tirnexxi meta jkun ingħada ġudizzju abbażi ta' xi artikolu tal-liġi li ma jkunx jirrigwarda l-materja taħt ġudizzju. Dan ifisser illi tiġi applikata interpretazzjoni restrittiva ta' xi jfisser 'applikazzjoni ħażina'*

tant li din ma għandix tiġi interpretata daqs li kieku wieħed jista' jitlob rittrattazjoni għaliex ma jkunx qabel mal-mod kif tiġi interpretata liġi, iżda limitatament meta tkun ġiet utilliżata l-liġi żbaljata:

"è espediente pure di osservare che per violazione di legge bisogna intendere la manifesta violazione, senza confonderla con l'interpretazione della legge"

*– **Neg. F.S. Decesare v. Neg. Antonio e Francesco Darmanin**, Qorti tal-Kummerc, 23 t'April 1872;*

U
"ir-rikorrenti qeghda ssostni li hi l-konvinzjoni taghha li l-Qorti ta' l-Appell applikat il-ligi hazin. Dan pero` mhux bizzejjed biex jeradika d-dritt ghal ritrattazzjoni. Hi trid tipprova bil-premessa taghha li l-Qorti applikat il-ligi l-hazina u mhux li applikat il-ligijiet taghha b'mod hazin"

***– Reginald Micallef et noe v. Godwin Abela et noe**, Qorti tal-Appell, 3 ta' Ġunju 1994;*

U

"jekk jirriżulta li l-Qorti tkun applikat il-liġi l-ħażina għall-fatti kif pruvati u mhux jekk tapplika il-liġi, applikabbli għal dawk il-fatti, ħażin"

*– **Fedele Dalli v. Coronate Sarè**, Qorti tal-Appell, 20 ta' Frar 1996;*

U

"hemm lok ghal smiegh gdid fuq il-bazi ta' applikazzjoni hazina tal-ligi mhux jekk il-Qorti tkun interpretat erronjament il-ligi applikabbli ghall-meritu quddiemha imma biss jekk tkun applikat ghal dak il-meritu ligi zbaljata u cjoe ligi minflok ohra. Tant hu hekk li l-ligi stess timponi bl-Artikolu 816 Kapitolu 12 illi fir-rikors tieghu rritrattand jispecifika liema ligi kien messha giet applikata mill-Qorti, u meta r-raguni hija applikazzjoni hazina tal-ligi l-attur ghandu jsemmi l-ligi li kien messha giet applikata"

***– Joseph Difesa v. L-Awtorità ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar**, Qorti tal-Appell, 6 t'April 2003.*

8. ***Illi tenut kont dan, l-azzjoni tar-rikorrenti abbażi tal-artikolu 811(e) tfalli, stante li** l-argumentazzjoni tar-rikorrenti hija ċarament msejsa, mhux fuq xi applikazzjoni ħażina tal-liġi, iżda terġa' u tgħid fuq allegat <u>apprezzament ħażin tal-provi</u> li għamlet l-Ewwel Qorti;*

9. *In fatti, r-rikorrenti jibbażaw l-argument tagħhom billi jilmentaw li huma ma kellhomx għalfejn iressqu dik imsejjħa bħala l-prova diabolica tat-titolu f'kawża ta' ġurisdizzjoni kostituzzjonali u dan stante li jilmentaw li huwa prinċipju assodat fil-każistika li ma hemm l-ebda bżonn ta' din il-prova.*

   Illi kif ingħad diġa, u in sostenn ukoll mal-preġudizzjali rigward li din l-Onorabbli Qorti tiddeklina milli tisma' dan ir-rikors, jekk ir-rikorrenti ma qablux mal-Ewwel Qorti, dejjem setgħu iressqu appell mill-istess deċiżjoni. Fuq kollox u b'referenza għas-sentenzi ċċitati minhom, il-qrati kostituzzjonali tagħna, fiż-żewġ gradi tagħhom, taw deċiżjonijiet li jmorru id f'id mal-pożizzjoni tar-rikorrenti.

10. *Illi in kontinwazzjoni mal-punt preċedenti, r-rikorrenti naqqsu milli jagħmlu referenza għall-liġi li fl-opinjoni tagħhom kellha tiġi applikata. Illi ssir referenza għad-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell ta' nhar id-29 ta' Marzu 2023 fl-ismijiet Carmelo Mallia vs Alfred Mallia (Rik. Nru.441/17/2) fejn dik l-Onorabbli Qorti saħħqet:*

    <u>29. Talba ta' ritrattazzjoni fuq l-Artikolu 811(e) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta timplika użu ta' provvediment tal-liġi flok ieħor</u> (ara Alexander Gray Bannerman et v. John Camilleri et deċiża mill-Qorti tal-Appell fil- 31 ta' Mejju, 2019). Għalhekk, biex tingħata r-ritrattazzjoni, irid jintwera li l-Qorti applikat il-liġi l-ħażina fis-sentenza attakkata. Huwa minħabba f'hekk ukoll li l-liġi fl-Artikolu 816 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta trid li min jitlob is-smigħ mill-ġdid ta' kawża jrid isemmi wkoll liema messha kienet il-liġi t-tajba li suppost ġiet applikata (ara Joseph Spiteri et v. Direttur Ġenerali tad-Dipartiment tas-Saħħa Pubblika et deċiża mill- Qorti tal-Appell fit-12 ta' Marzu, 2019).

    *30. <u>**F'dan il-każ, Alfred Mallia ma indika l-ebda artikolu tal-liġi li ġie applikat b'ieħor. Għalhekk mingħajr tismija ta'**</u>*

<u>artikolu tal-liġi li suppost kellu jiġi applikat minflok ieħor, it-talba tiegħu għar-ritrattazzjoni ma tistax tiġi mistħarrġa għaliex jonqos fiha element essenzjali li l-liġi trid biex din tkun tista' tiġi meqjusa</u> *(ara Salvino Testaferrata Moroni Viani et v. David Vella noe, Appell Superjuri tal-24 ta' Settembru, 2004, Rose Gauci et v. Mr. Donald Felice et, Appell Superjuri tat-8 ta' Ottubru, 2009 u Bernardette Gatt et v. Alessandro sive Sandro Cassano et, Appell Superjuri tad-9 ta' Frar, 2023).*

Konsegwentement u mingħajr preġudizzju għall-kwistjoni tan-nuqqas ta' appell, ir-ritrattazzjoni abbażi tal-artikolu 811(e) ma tistax tirnexxi;

11. *Illi <u>fil-mertu</u> u b'referenza* ***għall-<u>artikolu 811(h)</u>*** *liema jaqra:*

jekk is-sentenza tkun kuntrarja għal sentenza oħra ta' qabel, deċiża bejn l-istess partijiet, fuq l-istess oġġett,u li għaddiet f'ġudikat, basta li l-eċċezzjoni ta' res judicata ma tkunx ġiet mogħtija u deċiża

jiġi eċċepit illi lanqas dan l-artikolu ma jista' jkun applikabbli f'dan il-każ u dan abbażi ta' żewġ raġunijiet;

12. *Primarjament jingħad illi fil-każ odjern, is-sentenza li tagħha qiegħda tintagħlab ritrattazzjoni ma ġitx deċiża wara xi sentenza oħra. Illi t-test tal-liġi huwa ċar meta jirreferi għall-sentenza: oħra ta' qabel. Infatti, s-sentenza li saret referenza għaliha mir-rikorrenti u li ġiet mogħtija mill-Bord li Jirregola l-Kera ġiet deċiża nhar is-27 ta' Jannar 2023, jiġifieri aktar minn xahar <u>wara</u> s-sentenza li minna qiegħda tintagħlab ritrattazzjoni.*

Illi l-argumentazzjoni mressqa mir-rikorrenti rigward interess pubbliku ta' sentenzi sinkronizzati mhux biss ma jirnexxiex stante li kull Qorti għanda d-diskrezzjoni li tiddeċiedi fuq il-fatti hekk kif mressqa quddiema, iżda għaliex loġikament anqas issegwi li l-Ewwel Qorti kellha tkun sinkronizzata ma sentenza li għada mhux mogħtija.

Illi dan huwa fatt li waħdu jwassal sabiex tfalli mit-test l-applikabilita' tal-artikolu 811(h);

13. *Illi,għall-kull buon fini u fit-tieni nett, anqas jista' jingħad li l-vertenza quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) u l-vertenza quddiem il-Bord li Jirregola l-Kera kienu ser jiddeċiedu l-istess oġġett bejn l-istess partijiet.*

Illi mingħajr il-bżonn li jingħad l-ovvju, l-Avukat tal-Istat ma jagħmilx parti minn dawk il-proċeduri quddiem il-Bord li Jirregola l-Kera, fil-waqt li l-Awtorita' tad-Djar ma tagħmilx parti mill-proċeduri odjerni.

Di piu', l-vertenza odjerna tirrelata ma allegat ksur tad-drittijiet fundamentali u mhux ma awment fil-kirja jew żgumbrament tal-inkwilini, kif kien il-każ quddiem il-Bord li Jirregola l-Kera. Illi konsegwentement, l-oġġett mhux l-istess;

14. Konsegwentement ir-rekwiżiti taħt is-subartikolu 811(h) mhux sodisfatti;

15. *Illi fil-<u>mertu</u> u b'referenza għall<u>-**artikolu 811(l)** liema</u> jaqra:*

jekk is-sentenza kienet l-effett ta' żball li jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-kawża.

Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, jitqies li hemm dak l-iżball, fil-każ biss li d-deċiżjoni tkun ibbażata fuq is-suppożizzjoni ta' xi fatt li l-verità tiegħu tkun bla ebda dubju eskluża, jew fuq is-suppożizzjoni li ma jeżistix xi fatt, li l-verità tiegħu tkun stabbilita pożittivament, basta li, fil-każ il-wieħed u l-ieħor, il-fatt ma jkunx punt ikkontestat illi jkun ġie deċiż bis-sentenza.

Dan l-artikolu ma japplikax;

16. *Illi l-Ewwel Qorti spjegat b'mod ċar l-kunsiderazzjonijiet tagħha b'liema wasslet għad-deċiżjoni tagħha.*
*Illi infatti**, tant ir-rikorrenti kien konsapevoli li l-prova mressqa minnu ma kinitx waħda suffiċjenti, li minn jeddu u bla ebda permess, wara li kien espost għan-nota ta' sottomissjonijiet tal-esponent,** preżenta nota b'dokumenti sabiex jirribatti għall-argumentazzjoni tal-esponent li ma saret l-ebda prova tat-titolu. Illi pero, u għalkemm din in-nota ma ġietx sfilzata anzi ġiet aċċettata, **xorta waħda d-dokumenti mressqa ma kinux suffiċjenti għaliex reġgħu naqsu milli titressaq il-prova rikjesta.***

Illi konsegwentement l-argument imressaq mir-rikorrenti, u ċioe li mid-dokumenti in atti quddiem l-Ewwel Qorti l-istess Qorti setgħet wasslet għall-konklużjoni mixtieqa mir-rikorrenti, ma jistax jirnexxi stante li r-rikorrenti tant indunaw li kienu naqsu milli jressqu quddiem il-Qorti l-prova meħtieġa li minn jeddhom stess pruvaw jikkoreġu dan. Li kieku allura dak imressaq minnhom fl-istadju tal-provi kien suffiċjenti, l-għala ħassew il-bżonn illi jerġgħu jressqu prova ulterjuri (li jirriżulta li anqas kienet ukoll suffiċjenti)?

17. *Illi dan jorbot ukoll mal-preġudizzjali msemmi li r-rikorrenti mxew għall-proċedura ta' natura extraordinarja meta dak allegat minnhom setgħa faċilment jiġi, ipotetikament, indirizzat fl-istadju tal-appell;*

18. *Illi dak li jidher li qed jaħrab lir-rikorrenti huwa li skont l-Artikolu 811(l) tal-Kap. 12 hemm lok ta' ritrattazzjoni fuq żball ta' fatt, «basta li, ..., il-fatt ma jkunx punt ikkontestat illi jkun ġie deċiż bis-sentenza». Illi l-esponent sa mill-bidu ressaq l-eċċezzjoni rigward it-titolu u l-prova li għanda tinġieb f'dan ir-rigward, konsegwentement huwa ċar li l-kwistjoni tista' titqies li kienet waħda kkontestata.*

Dwar dwan il-punt (vide wkoll Carmelo Mallia vs Alfred Mallia (Rik. Nru.441/17/2) ġie mtenni mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza Isidoro Agius v. Giuseppe Bugeja deċiża fit-13 ta' Ġunju, 1995 (Kollez Vol: LXXIX.ii.537) li:

«jekk l-iżball akkampat bħala motiv għar-ritrattazzjoni kien punt ta' kontestazzjoni li ġie maqtugħ bid-deċiżjoni impunjata, mhix ammessa ritrattazzjoni fuq il-motiv ta' dak l-iżball, u l-apprezzament u l- interpretazzjoni tal-fatti ma humiex sindakabbli, u ma jagħtux lok għar- rimedju legali tar-ritrattazzjoni.»

Għaldaqstant, l-esponent jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti tiċħad it-talba tar-rikorrenti.

Rat ir-risposta tar-Ritrattati **Carmel Debono** u **Carmela Debono** intavolata fil-21 ta' April 2023 (fol 48) li permezz tagħha eċċepew:

1. *Illi qabel xejn ir-ritrattati jeċepixxu n-nullita' tar-rikors promotur stante li ma hux guramentat skond kif rikjest fl-artikolu 815 tal-Kap.12 tal-Liġijiet ta' Malta;*

2. *Illi fuq il-mertu l-esponenti qiegħed jilqa' għat-talbiet ta' l-atturi billi jecepixxi li t-talba tar-ritrattazzjoni tas-sentenza tas-7 ta' Dicembru 2022 a tenur tal-Artikolu 811(e), 811(h) u 811(l) hija wahda infondata fil-fatt u fid-dritt;*

3. *Illi ghal dak li jirrigwardja l-Artikolu 811(e) tal-Kap 19 ir-ritrattandi naqas li jindika l-liema ligi giet applikat hazina. Jghid li ma hemmx il-htiega li tingieb il-prova diabolica hekk kif inhu mehtieg f'kawza actio rei vindicatoria u dak li jrid jigi pruvat huwa il-konnessjoni bejn is-sidien u l-inkwilini;*

4. *Illi meta wiehed janalizza s-sentenza jinduna li l-Qorti ma pretendietx xejn aktar ghajr konnessjoni bejn is-sidien, l-inkwlinin u l-fond in kwistjoni liema konnessjoni kienet wahda skarsa ghall-ahhar fil-provi. Meta il-Qorti fliet bir-reqqa l-provi u dokumenti esebitti innutat il-kjarenza fil-provi rigward it-titolu;*

5. *Illi fil-verita ghalhekk ir-ritrattandi qed jitolbu interprezzjoni tal-provi mill-gdid u mhux tal-ligi li skond huma giet interpretata hazina;*

6. *Fejn si tratta ta' l-aggravju taht l-artikolu 811(h) tal-Kap 12 rigward is-sentenza tal-Bord tal-Kera, l-esponenti jissottomettu li ma hemm l-ebda kontradizzjoni u dan peress li l-elementi tal-kawza ghalkemm wiehed jista' jghid li huma konnessi ma humiex l-istess;*

7. *Finalment rigward l-artikolu 811(l) tal-Kap 12 ir-ritrattandi jargumentaw li s-sentenza kienet effett ta' zball ghax mill-provi imressqa l-proprjeta in kwistjoni tissemma diversi drabi. Nonostante dan il-Prim Awla tal-Qorti Civili (sede Konstituzzjonali) ma kienitx sodisfatta b'dawn il-provi. Dan iffisser li r-ritrattandi ma issodisfawx il-livel ta' prova li l-proprjeta mertu tal-kawza hija taghhom. Ghalhekk ma kien hemm l-ebda zball li jimmerita thassir tas-sentenza.*

8. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*

Rat illi fl-udjenza tal-5 ta' Mejju 2023, fuq talba tar-rikorrenti mhux opposta mill-intimati, il-Qorti ordnat l-allegazzjoni tal-proċess fl-istess ismijiet bir-referenza 575/2021ISB deċiża fis-7 ta' Diċembru 2022.

Rat id-Digriet tagħha tal-15 ta' Mejju 2023 fejn fuq talba tar-rikorrenti ordnat is-sostituzzjoni tar-rikors promotur mar-rikors ġuramentat (a fol 83) u dan in vista tal-ewwel eċċezzjoni tal-intimati.

Rat id-dikjarazzjoni tal-partijiet fl-udjenza tat-28 ta' Ġunju 2023 li m'għandhomx provi x'jipproduċu.

Rat illi fl-udjenza tas-27 ta' Ottubru 2023, wara li semgħet it-trattazzjonijiet tal-partijiet, il-partijiet qablu li l-kawża setgħet titħalla għal-lum għad-deċiżjoni.

Rat l-atti kollha.

Ikkunsidrat:

Illi din hija proċedura ta' ritrattazzjoni li permezz tagħha r-rikorrenti qegħdin jitolbu lil din il-Qorti tirrevoka s-sentenza tagħha tas-7 ta' Diċembru 2022 fl-istess ismijiet u tordna r-ritrattazzjoni *ai termini* tal-Artikolu 811(e), 811(h) u 811(l) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

L-intimati min-naħa tagħhom isostnu li t-talbiet rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, kif ukoll qajmu numru ta' eċċezzjonijiet preliminari.

Għalhekk, qabel ma tikkunsidra l-mertu, il-Qorti sejra tgħaddi sabiex teżamina u tiddeċiedi dwar l-eċċezzjonijiet preliminari mqajma mill-intimati fir-risposti tagħhom.

<u>Eċċezzjoni dwar in-nullità tar-rikors promotur *ai termini* tal-Artikolu 815 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta</u>

L-intimati fl-ewwel eċċezzjoni tagħhom jeċċepixxu n-nullità tar-rikors promotur stante li r-rikors promotur oriġinali ma kienx maħluf kif jesiġi l-Artikolu 815 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

Il-Qorti tosserva li din l-eċċezzjoni ġiet sorvolata permezz tad-Digriet tagħha tal-15 ta' Mejju 2023 u **għalhekk mhux ser tieħu konjizzjoni ulterjuri tal-eċċezzjoni.**

<u>Eċċezzjoni dwar il-fatt li r-rikorrenti ma kellhomx jinqdew bir-rimedju straordinarju tar-ritrattazzjoni meta kellhom disponibbli għalihom id-dritt tal-appell</u>

Fit-tieni eċċezzjoni tiegħu l-Avukat tal-Istat isostni li din il-Qorti għandha tiċħad it-talba tar-ritrattazzjoni a bażi tal-fatt li r-rikorrenti ma kellhomx jinqdew bir-rimedju straordinarju tar-ritrattazzjoni meta kellhom disponibbli għalihom id-dritt tal-appell.

Jibda biex jingħad illi mis-sentenza ta' din il-Qorti tas-7 ta' Diċembru 2022 ma kienx hemm appell, anke jekk id-dritt tal-appell kien qiegħed hemmhekk. B'hekk ir-rikorrenti, fattwalment, naqsu milli jressqu appell minn dik is-sentenza quddiem il-Qorti Kostituzzjonali.

Din il-Qorti sejra qabel xejn tagħmel tagħha espożizzjoni ċara u sabiħa li tat il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili[8] dwar l-istitut tar-ritrattazzjoni, meta qalet hekk:

18 *Fil-qosor il-prinċipji li jsawru l-kunċett ta' ritrattazzjoni jistgħu jinġabru kif ġej;*

19 *Ir-rimedju ta' ritrattazzjoni huwa ta' natura straordinarja li jitbiegħed mill-prinċipju ġenerali li l-ġudikat jorbot lill-partijiet (ara Alfred Mangion et v. Dr. Riccardo Farrugia nomine et, Appell Superjuri tal-25 ta' Ġunju, 2010);*

20 *Il-prinċipju ewlieni li jmexxi l-istitut tas-smigħ mill-ġdid ta' kawża huwa dak li, kemm jista' jkun, sentenza li tkun ingħatat u saret ġudikat m'għandhiex titwaqqa' malajr, imma għandha titwaqqa' biss għal raġunijiet serji u gravi li jkunu tali li l-eżistenza u ż-żamma fis-seħħ tal-imsemmija sentenza jkunu jmorru kontra s-sens ta' ħaqq u ta' ordni pubbliku (ara Emanuel Falzon et v. Alfred Fenech et, Appell Superjuri tal-21 ta' Mejju, 2019);*

21 *Tassew bħalma l-ordni pubbliku jippretendi ċ-ċertezza tad-determinazzjoni tad- 6 drittijiet kontestati fis-sura ta' sentenza li saret ġudikat, daqstant ieħor l-ordni pubbliku jrid li l-ebda sentenza li tkun milquta minn xi wieħed mid-difetti msemmija mil-liġi m'għandha titħalla sservi ta' paraventu għall-ħaqq (ara Soap And Sponge Company Limited v. Smt Developers Company Limited deċiża mil-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-6 ta' Ottubru, 2005);*

22 *Kif imtenni mill-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza Leonard Muscat et nomine v. Onorevoli Prim Ministru et deċiża fil-31 ta' Lulju, 2000, «Kieku kellu jkun permess li l-ġudikat jiġi svalutat billi jitħalla jitlef din iċ-ċertezza li tagħtih il-liġi, kieku l-amministrazzjoni tal-ġustizzja tisfa' prattikament stultifikata u x-xogħol tal-Qorti jisfa' bħax-xogħol ta' dak li jkun qiegħed jagħżaq fl-ilma»;*

23 *Proċedura ta' ritrattazzjoni fiha żewġ stadji: l-ewwel it-tiftix tar-raġuni li tista' twassal għat-tħassir tas-sentenza mogħtija (in rescindendo); imbagħad, jekk din irraġuni tinstab, is-smigħ mill-ġdid tal-kawża fl-istadju li tkun waslet fih meta ngħatat is-sentenza li tkun twaqqgħet (in rescissorio) (ara Paul Pisani et v. Emmanuel Custò et, Appell Superjuri tat-2 ta' Marzu, 2007);*

24 *Xogħol il-qorti sakemm tkun għadha qiegħda tqis jekk jeżistux raġunijiet tajbin biżżejjed biex tħassar is-sentenza attakkata, huwa dak li tara biss jekk kemm-il darba tirriżultax imqar waħda mit-tnax-il ċirkostanza*

[8] 1164/2019CFS – Camilleri vs The Union Club et, 25.02.2022

msemmija fl-artikolu 811 talKap 16 tal-Liġijiet ta' Malta (ara Negozjant Giuseppe di Ruggiero Wismayer v. Giovanni Wismayer et, Appell Superjuri tas-7 ta' Diċembru, 1936);

25 *Kemm hu hekk, ir-ritrattazzjoni hija rimedju straordinarju mħolli li jsir biss fil-każijiet stabiliti fil-liġi, liema ċirkostanzi huma tassattivi u għandhom jingħataw tifsira ristretta u bla tiġbid jew analoġija (ara Mildred Ferrando v. Loris Bianchi pro et noe, Appell Inferjuri fit-12 ta' Mejju, 2003 u Joseph Spiteri et v. Direttur Ġenerali tad-Dipartiment tas-Saħħa Pubblika et, Appell Superjuri tat-12 ta' Marzu, 2019);*

26 *Fl-istadju in rescindendo din il-qorti m'għandhiex tgħarbel mil-ġdid dwar jekk hi taqbilx jew le mal-mod kif il-qorti tkun waslet għall-fehmiet tagħha fis-sentenza li tagħha qed tintalab ir-ritrattazzjoni (ara Kunsill Lokali Mellieħa et v. Central Mediterranean Development Corporation Limited et, Appell Superjuri tat-23 ta' Ġunju, 2006);*

27 *Sewwasew għalhekk ir-rimedju ta' ritrattazzjoni mhuwiex maħsub li jservi bħala xi sura ta' tielet appell, li mhuwiex konċess fis-sistema proċedurali Maltija (ara Data Express Limited v. Atlas Insurance Agency Limited pro et noe, Appell Superjuri tat-13 ta' Mejju, 2013);*

28 *Kif tajjeb ħafna jpoġġiha l-awtur (illum Onorevoli Imħallef) Grazio Merċieca, f'paġna 21 tal-ktieb tiegħu, Mezzi Straordinarji Ta' Impunjazzjoni Tas- Sentenzi: «Teoretikament, fir-ritrattazzjoni, l-imħallef, hu u jirriforma ssentenza, ma jkunx qiegħed jikkontradiċi lilu nnifsu billi jqerr l-iżball tiegħu, imma jesprimi l-veru ġudizzju li jikkorrispondi għar-realtà tassitwazzjoni, sentenza li kien jagħmel ukoll qabel, li kieku kien jaf b'din is-sitwazzjoni li kienet minnu moħbija.»*

29 *L-azzjoni ta' ritrattazzjoni hija għalhekk opportunità f'waqtha sabiex jiġu msewwija nuqqasijiet fil-proċeduri, ħalli b'hekk ikun jista' jingħad li tkun tabilħaqq seħħet ġustizzja kif imiss. F'qagħda bħal din, hija preċiżament il-qorti li tkun ippronunzjat is-sentenza impunjata, li hija fl-aħjar pożizzjoni li tidentifika n-nuqqas li jkun sar u li tagħti r-rimedju xieraq fi żmien qasir. 30. «È un atto di onestà che il giudice è chiamato a fare, non già un atto di eroisimo, che la legge non richiede mai, quello di confessare la colpa di un giudizio ingiusto» - Borsari, Il Codice Italiano di Procedura Civile Annotato, 1872, f' paġna 621;*

Kif tgħallimna wkoll il-Qorti tal-Appell, fid-deċiżjoni tagħha għal każ **Dr Patrick Spiteri v. Sylvana Spiteri**[9],

Naturalment hija u tqis din l-azzjoni, din il-Qorti trid iżżomm f'moħħha li proċedura bħal din hija waħda ta' sura eċċezzjonali li ma tistax tintuża

[9] 31.05.2023

bħala grad ieħor ta' appell (ara inter alia s-sentenzi tal-Qorti tal-Appell, Data Express Limited v. Atlas Insurance Agency Limited pro et noe mogħtija fit-13 ta' Mejju, 2013 u Louis Cassar v. San Lawrenz Leisure Resort Limited deċiża fil-15 ta' April, 2013).

Issa l-Qorti f'dan ir-rigward tosserva wkoll l-insenjament tal-Qorti tal-Appell fid-deċiżjoni tagħha fl-ismijiet **Andrew Agius et v. L-Awtorità tal-Artijiet**[10] fejn il-Qorti qalet is-segwenti:

*22. Illi skont l-**Artikolu 811 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta**, talba ta' ritrattazzjoni tista' ssir biss minn sentenza mogħtija fi grad ta' appell jew minn sentenza mogħtija mill-Qorti Ċivili, Prim' Awla fil-ġurisdizzjoni kostituzzjonali tagħha. L-unika eċċezzjoni fejn tista' ssir ritrattazzjoni minn sentenza ta' qorti tal-ewwel grad, hija fejn il-parti tkun ġiet taf bir-raġuni għar-ritrattazzjoni, wara li jkun laħaq għalaq iż-żmien tal-appell (ara l-**Artikolu 812 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta**);*

*23. Bħalma tajjeb ingħad mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Benjamin Sultana v. Giuseppe Sammut** deċiża fis-7 ta' Diċembru, 1964, il-fatt waħdu li ma jkunx sar l-appell mhuwiex fih innifsu raġuni ta' esklużjoni mir-ritrattazzjoni, jekk jintwera li r-raġuni għar-ritrattazzjoni ħarġet fil-beraħ u l-parti saret taf b'dik ir-raġuni wara li jkun ġa għalaq iż-żmien tal-appell. Bil-maqlub però, jekk il-parti li tkun qiegħda titlob ir-ritrattazzjoni kienet taf bil-fatti li setgħu jagħtu lok għar-ritrattazzjoni, meta hi, kienet għadha tista' tinqeda bir-rimedju ordinarju tal-appell, hu sewwa li dik il-parti ma titħalliex teżerċita r-rimedju straordinarju tar-ritrattazzjoni (ara **Carmel Attard v. Mario Debono et**, Appell Superjuri tas-7 ta' Ottubru, 2005 u **Vincent Azzopardi v. Blye Engineering Co. Ltd**, Appell Inferjuri tat-28 ta' Jannar, 2004);*

*24. Fis-sentenza **Joseph Cardona v. Marija Scicluna** maqtugħa fil-5 ta' Ottubru, 1994, il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili osservat hekk dwar dan l-**artikolu 812**:*

"Il-bażi ta' dan il-provvediment li jirregola l-istatut tar-ritrattazzjoni ssib l-ispirazzjoni tagħha mill-prinċipju kardinali li s-sistema ġudizzjarju hu mibni fuq l-opportunità ta' appell wieħed minn sentenza ta' l-ewwel grad u li ma hux permess ħlief f'każijiet eċċezzjonali li l-Qorti terġa' tikkonsidra dak li jkun b'mod jew ieħor għadda in ġudikat u jagħmel stat bejn il-partijiet. Hu għalhekk li ġustament il-liġi tal-proċedura biex tiffavorixxi l-istat ta' ċertezza ta' dritt tkompli tarġina u tillimita

---
[10] 25.01.2023

l-opportunità ta' ritrattazzjoni ta' kawżi deċiżi mill-Qorti tal-ewwel grad għall-każijiet eċċezzjonali kif provdut fl-Artikolu 812 fuq ċitat. Każijiet li jeżiġu bħala rekwiżit sine qua non illi l-parti tkun ġiet taf bil-fatt li mħabba fih tkun qed titlob ir-ritrattazzjoni wara li jkun għalaq iż-żmien ta' l-appell."

25. Kieku ma kienx hekk, kien ikun faċli ħafna, għal kull parti f'kawża, li tipprova taqleb is-sentenzi li jkunu għaddew f'ġudikat, b'mod illi l-prinċipju tal-istabbilità tal-ġudikati jiġi megħlub (ara ***Androcles Scicluna v. John Caruana****, Appell Superjuri tal-25 ta' April, 1975 u* ***Mark Pirotta et v. Caruana & Ċini Developments Company Ltd****, Appell Superjuri tas-6 ta' Frar, 2015). Minħabba f'hekk, id-deroga msemmija fl-Artikolu 812 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta għandha tingħata interpretazzjoni dejqa ħafna (ara* ***Drive-A-Way Limited v. John Spiteri et****, Appell Inferjuri tat-23 ta' Jannar, 2004);*

Ommiss

34. Kif ingħad mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet Maria Assunta Spiteri v. Joseph Micallef et deċiża fit-30 ta' Lulju, 2010, «Il-proċedura straordinarja ta' ritrattazzjoni mhix a dispożizzjoni ta' dawk li ma jkunux kuranti fil-kawża tagħhom.»

Fil-każ appena ċitat, l-Awtorità tal-Artijiet talbet ritrattazzjoni dwar rata ta' imgħax li kienet tirriżulta mis-sentenza nnifisha mingħajr m'appellat id-deċiżjoni dwar l-istess. Il-Qorti tal-Appell għalhekk waslet għall-konklużjoni li ċertament li l-Awtorità tal-Artijiet kienet taf dwar ir-rata tal-imgħax stabbilita fis-sentenza qabel ma għalaq it-terminu tal-appell u b'hekk iddeklinat milli tqis it-talba għar-ritrattazzjoni stante li kienet l-istess awtorità li naqset milli tintavola appell.

Applikat dan l-insenjament għall-każ odjern, jirriżulta li r-rikorrenti kienu ben konsapevoli tad-deċiżjoni meħuda minn din il-Qorti permezz tad-deċiżjoni tagħha tas-7 ta' Diċembru 2022, fejn kienet iddikjarat li r-rikorrenti ma kellhomx l-interess ġuridiku neċessarju sabiex il-Qorti tikkunsidra l-allegata lanjanza tagħhom meta għalaq it-terminu tal-appell. Ir-rikorrenti jinsistu li din il-Qorti għandha tilqa' t-talba tagħhom minħabba li l-Qorti naqqset milli tirrikonoxxi fatti li rriżultaw mill-atti stess u applikat liġi b'mod ħażin u dan *ai termini* tal-Artikoli 811(e) u 811(l) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

Isegwi li jekk kemm-il darba kienet liġi li ġiet applikata ħażin jew s-sentenza kienet effett ta' żball li jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-kawza, ir-rikorrenti kienu jafu b'dan fil-mument li ngħatat is-sentenza u ma seta' kien hemm ebda tibdil f'dan ir-rigward wara l-għeluq tat-terminu tal-appell. Oltre minn hekk kwalunkwe dokumenti in atti ċertament li ma nbidlux wara l-iskadenza tat-

terminu tal-appell. Kienet unikament l-għażla tar-rikorrenti nnifishom li m'appellawx id-deċiżjoni in kwistjoni fuq dawn il-binarji.

Għalhekk din il-Qorti qed tqis li fir-rigward tat-talbiet *ai termini* tal-Artikoli 811(e) u 811(l) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta hija ma tistax tqis ir-rikors tar-rikorrenti la darba dawn naqsu milli jinqdew bir-rimedju tal-appell.

Madanakollu, fir-rigward tat-talba tar-rikorrenti *ai termini* tal-Artikolu 811(h) tal-Kap 12, jirriżulta li s-sentenza li qed jiċċitaw ir-rikorrenti ġiet deċiża fis-27 ta' Jannar 2023 u b'hekk wara li skada t-terminu tal-appell. B'hekk la darba l-fatt, u ċjoè s-sentenza, ġiet a konoxxenza tar-rikorrenti wara li skada t-terminu tal-appell, **din il-Qorti sejra fir-rigward tat-talba *ai termini* tal-Artikolu 811(h) tiċħad l-eċċezzjoni tal-Avukat tal-Istat.**

Ikkunsidrat ulterjorment:

<u>L-Artikolu 811(h) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta</u>

L-Artikolu 811(h) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, jipprovdi testwalment hekk:

> *jekk is-sentenza tkun kuntrarja għal* ***sentenza oħra ta' qabel***[11]*, deċiża bejn l-istess partijiet, fuq l-istess oġġett, u li għaddiet f'ġudikat, basta li l-eċċezzjoni ta' res judicata ma tkunx ġiet mogħtija u deċiża;*

Ir-rikorrenti fl-argumentazzjoni tagħhom isostnu li s-sentenza attakkata deċiża fis-7 ta' Diċembru 2022 tmur kontra dak deċiż fis-sentenza tal-Bord li Jirregola l-Kera deċiża fit-23 ta' Jannar 2023.

L-intimati, min-naħa tagħhom jissottomettu li s-sentenza li qiegħed jirreferi għaliha l-artikolu 811(h) trid tkun sentenza li ngħatat <u>qabel</u> is-sentenza attakkata mentri f'dan il-każ is-sentenza tal-Bord ingħatat aktar minn xahar wara.

Din il-Qorti tqis li l-Artikolu 811(h) huwa ċar fil-kliem tiegħu meta jindika li s-sentenza kuntrarja trid **tkun deċiża qabel** is-sentenza li qed tintalab ritrattazzjoni dwarha. Ċertament li ma jkun jagħmel l-ebda sens li parti tkun tista' tattakka sentenza li ngħatat fil-passat minħabba sentenza li ngħatat wara. Il-Qorti hawnhekk taqbel mas-sottomissjoni magħmula mill-intimati Debono li semmai biex ma jkunx hemm kontradizzjoni s-sitwazzjoni kellha tkun bil-kontra u ċjoè li tintalab ritratrattazzjoni tad-deċiżjoni tal-Bord li Jirregola l-Kera a bażi tad-deċiżjoni tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) tas-7 ta' Diċembru 2022.

---

[11] Emfażi tal-Qorti

Għalhekk il-Qorti tqis li t-talba tar-rikorrenti taħt din il-kawżali wkoll ma jistħoqqiliex li tintlaqa'.

Illi ladarba m'hemmx raġunijiet tajbin li għalihom is-sentenza attakkata għandha titħassar, lanqas hemm raġunijiet tajbin biex l-kawża terġa' tinstema' mill-ġdid.

<u>DECIDE</u>

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi billi filwaqt illi tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-intimati safejn kompatibbli ma' dak hawn fuq ikkunsidrat, tiċħad it-talbiet tar-rikorrenti għat-tħassir tas-sentenza mogħtija minn din il-Qorti fis-7 ta' Diċembru 2022, fil-kawża fl-ismijiet premessi għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, bl-ispejjeż kontra l-istess rikorrenti.

Onor. Ian Spiteri Bailey
Imħallef

Amanda Cassar
Deputat Reġistratur